

ปัจจัยทางประชากร

จากแนวโน้มของประชากรที่ผ่านมา องค์ประกอบด้านอายุของประชากรไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากนับ ประชากรในวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มีอัตราส่วนอยู่ระหว่างร้อยละ 43 - 45 ประชากรในวัยชราที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีประมาณร้อยละ 3.5 อัตราส่วนที่เหลือเป็นประชากรในวัยทำงานและอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งทางด้านสถิติการเกิดในระหว่างปี 2489 - 2494 มีอัตราเกิด 44 ต่อ 1,000 คน พอปี 2507 - 2508 จากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร ปรากฏว่าอัตราเกิดลดลงเป็น 41.8 ต่อ 1,000 คน ส่วนอัตราตายก็ลดลงเรื่อย ๆ จากอัตราประมาณ 18 ต่อ 1,000 คน ในปี 2498 เป็น 10.8 ต่อ 1,000 คน ในระหว่างปี 2507 - 2508¹ แต่ถึงจะลดลงอย่างไรก็ตาม ภาวะเจริญพันธุ์ของไทยก็ยังคงอยู่ในระดับสูง ช่วงระยะเวลาของความสามารถในการตั้งครรภ์มีสูงถึง 19 ปี สตรีในวัย 13 - 47 ปี เป็นวัยที่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ ถ้าสตรีนั้นสมรส นอกจากนั้นยังพบอีกว่าภาวะการไม่มีบุตรในประเทศไทยต่ำ จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสำมะโนประชากรปี 2503² พบว่าอัตราการไม่มีบุตรของคนไทยเรานั้นน้อยมาก ถ้าพิจารณาจากประชากรทั้งหมดที่สมรสแล้ว 5,672,390 คน ที่ไม่มีบุตรมีเพียง

¹ เยาวลักษณ์ ราชแพทย์ยากม, "แนวโน้มและลักษณะการเพิ่มของประชากรไทย," วารสารประชากรศึกษา ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (พฤศจิกายน 2516) : 59 - 63.

² ชีระ สุวัจน์, "ภาวะการไม่มีบุตรในประเทศไทย," รายงานการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : กองวิจัยสังคมศาสตร์, สำนักงานวิจัยแห่งชาติ, 2511), หน้า 246 - 247.

312,240 คน หรือร้อยละ 5.5 เท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ประชากรไทยมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 16 ของโลก และมีขนาดครอบครัวสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงจำนวนบุตรของสตรีที่ผ่านหน่วยมีบุตรแล้วถึง 6.6 คน¹

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องภาวะเจริญพันธุ์และจำนวนบุตรในอุดมคตินั้น ในบทที่ 1 ทำให้ทราบถึงจำนวนบุตรในอุดมคติ และทำให้ทราบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จริง ๆ ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น อายุของสตรี อายุแรกสมรส จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ และจำนวนบุตรที่เสียชีวิต ดังนั้นจึงได้แยกพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติในแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้

1) อายุ

การศึกษาเรื่องการมีบุตรหรือภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรนั้น อายุเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในการศึกษาถึงจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติ เพราะอายุจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในภาวะเจริญพันธุ์และจำนวนบุตรในอุดมคติที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรส จากการศึกษาของ Cowgill² ได้ศึกษาสตรีไทยในเขตบางเขน หรือจากการศึกษาของ อามอส เอช ฮอลีย์ และ -

¹ สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย, การเพิ่มประชากรของประเทศไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รามินทร์, 2516), หน้า 6 - 7.

² Donald O. Cowgill and Others, Family Planning in Bangkok, Thailand (Bangkok: Center for Population and Social Research Mahidol University, 1969), p. 50.

วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ¹ ได้ศึกษาสตรีที่โพราราม พบว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุคมคตจะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น สำหรับการศึกษาค้างนี้ ได้นำจำนวนบุตรเกิดรอกมาเปรียบเทียบด้วย ดังนั้นเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละเขตจะพบดังนี้คือ

เขตเมือง

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ของสตรีจะเพิ่มขึ้นตามอายุของสตรีที่เพิ่มขึ้น สตรีที่มีอายุ 15-19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยที่สุดเพียง 6 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถ้ามีอายุ 30-34 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.3 คนโดยเฉลี่ย และถ้ามีอายุ 40-44 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากที่สุด 5.1 คนโดยเฉลี่ย

สำหรับจำนวนบุตรเกิดรอก จะพบว่าในกลุ่มสตรีที่มีอายุน้อยจะมีจำนวนบุตรเกิดรอกน้อยด้วย และจำนวนบุตรเกิดรอกนี้จะค่อย ๆ สูงขึ้นตามอายุของสตรีที่เพิ่มขึ้น เช่น สตรีที่มีอายุ 15-19 ปี จะมีบุตรเกิดรอก .6 คนโดยเฉลี่ย ถ้าอายุ 30-34 ปี จะมีบุตรเกิดรอก 3.5 คนโดยเฉลี่ย และถ้ามีอายุ 40-44 ปี จะมีบุตรเกิดรอก 5.7 คนโดยเฉลี่ย

เมื่อเทียบจำนวนบุตรเกิดรอกกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ จะพบว่าจำนวนบุตรเกิดรอกมีมากกว่าเล็กน้อย ลักษณะของความแตกต่างกันนี้จะเห็นได้ในกลุ่มสตรีที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป แสดงว่าสตรีกลุ่มนี้ต้องมีจำนวนบุตรที่เสียชีวิตบ้าง เช่น สตรีที่มีอายุ 25-29 ปี จะมีบุตรเกิดรอก 2.3 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.2 คนโดยเฉลี่ย และถ้ามีอายุ 40-44 ปี จะมีบุตรเกิดรอก 5.7 คนโดยเฉลี่ย แต่จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.1 คนโดยเฉลี่ย

¹ อามอส เอช ฮอลีย์ และ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, "การขยายตัวของครอบครัวและการวางแผนครอบครัวในจังหวัดราชบุรี," สัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่อง ประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : กองสังคมศาสตร์, สำนักงานวิจัยแห่งชาติ, 2509), หน้า 345.

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ จำนวนบุตรในอุดมคติ และจำนวนบุตรเกิดรอดของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนกตามอายุของสตรี

อายุ ของสตรี	เมือง				ชนบท			
	มีชีวิตอยู่	อุดมคติ	เกิดรอด ⁺	จำนวน	มีชีวิตอยู่	อุดมคติ	เกิดรอด ⁺	จำนวน
15-19	.6	2.9	.6	48	.4	3.7	.7	33
20-24	1.3	3.0	1.3	217	1.2	3.2	1.5	124
25-29	2.2	3.5	2.3	254	2.5	3.9	3.0	145
30-34	3.3	3.7	3.5	331	3.6	3.8	4.3	157
35-39	4.1	3.8	4.6	277	5.0	4.4	6.1	169
40-44	5.1	3.9	5.7	190	5.6	4.3	6.8	155
รวม	3.1	3.5	3.4	1,317	3.6	4.0	4.3	783

⁺ จำนวนบุตรเกิดรอด เป็นจำนวนตัวอย่างไม่เท่ากับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติ เพราะกึ่งกลางสตรีทุกคนที่อยู่ในภาวะสมรส และมิได้จำกัดเฉพาะสตรีที่ตอบเฉพาะจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติ¹

¹ Nibhon Debavalya, Female Employment and Fertility: Cross-sectional and Longitudinal Relationships From a National Sample of Married Thai Women, Paper No. 24 (Chulalongkorn University: Institute of Population Studies, December 1977), p. 87.

ส่วนจำนวนบุตรในอุดมคตินั้นจะพบว่า สตรีที่มีอายุน้อยจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติน้อยไปค้ำ และจำนวนบุตรในอุดมคตินี้จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามอายุของสตรีที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรเกิดรอด สตรีในกลุ่มอายุ 15-19 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติน้อยที่สุดเพียง 2.9 คนโดยเฉลี่ย และสตรีในกลุ่มอายุ 40-44 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติมากที่สุดถึง 3.9 คนโดยเฉลี่ย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติจะพบว่า มีความแตกต่างกัน ถ้าเป็นสตรีที่มีอายุ 15-34 ปี ความแตกต่างจะออกมาในลักษณะที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ เช่น สตรีที่มีอายุ 15-19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ .6 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุดมคติ 2.9 คนโดยเฉลี่ย และถ้ามีอายุ 30-34 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.3 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุดมคติ 3.7 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าเป็นสตรีที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปจนถึงวัยพ้นวัยเจริญพันธุ์ จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ เช่น สตรีที่มีอายุ 35-39 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 4.1 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.8 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น หรือถ้ามีอายุ 40-44 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.1 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.9 คนโดยเฉลี่ย

เขตชนบท

จากตารางที่ 1 จะพบว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะน้อยในกลุ่มสตรีที่มีอายุน้อย และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่นี้จะค่อย ๆ สูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับเขตเมือง เช่น สตรีที่มีอายุ 15-19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ .4 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น จนกระทั่งสตรีอายุ 40-44 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ถึง 5.6 คนโดยเฉลี่ย

ส่วนจำนวนบุตรเกิดรอกนั้นจะมีลักษณะเดียวกันกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ นั่นคือจะมีจำนวนบุตรเกิดรอกน้อยในกลุ่มอายุน้อย ๆ และจำนวนบุตรเกิดรอกนี้จะค่อย ๆ สูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น และเมื่อเทียบกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้ว จะพบว่าจำนวนบุตรเกิดรอกจะมากกว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในทุกหมวดอายุ เช่น สตรีที่มีอายุ 15-19 ปี จะมีบุตรเกิดรอด .7 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ .4 คนโดยเฉลี่ย และถ้ามีอายุ 40-44 ปี จะมี

บุตรเกิดรอด 6.1 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.0 คนโดยเฉลี่ย

สำหรับจำนวนบุตรในอุดมคติ จะเข้าลักษณะเดียวกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ และจำนวนบุตรเกิดรอด คือในกลุ่มอายุต้น ๆ จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติน้อย และจำนวนบุตรในอุดมคตินี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามอายุที่เพิ่มขึ้น เช่น สตรีที่มีอายุ 24-24 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.2 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามียอายุ 40-44 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.3 คนโดยเฉลี่ย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติจะพบว่า มีความแตกต่างกันในกลุ่มอายุต้น ๆ เช่นเดียวกับเขตเมือง ก็คือกลุ่มอายุ 15-19 ปี จะมีความแตกต่างกันมากที่สุด และความแตกต่างจะค่อย ๆ น้อยลงจนถึงอายุ 30-34 ปี เพราะสตรีในกลุ่มนี้จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยเพียง 3.6 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.8 คนโดยเฉลี่ย จากตารางที่ 1 จะพบว่าสตรีที่มีอายุ 15-34 ปี ความแตกต่างจะออกมาในลักษณะที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ เช่น สตรีที่มีอายุ 20-24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.2 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.2 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามียอายุ 35 ปีขึ้นไป ความแตกต่างจะออกมาในลักษณะที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ เช่น สตรีที่มีอายุ 35-39 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.0 คนโดยเฉลี่ย และมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.4 คนโดยเฉลี่ย

ดังนั้นจึงสรุปได้ทั้งจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ จำนวนบุตรเกิดรอด และจำนวนบุตรในอุดมคติ จะมีแบบแผนของการมีบุตรเหมือนกัน คือเมื่อสตรีที่มีอายุน้อยจะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ จำนวนบุตรเกิดรอด และจำนวนบุตรในอุดมคติน้อยไปด้วย และจำนวนบุตรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของสตรีที่เพิ่มขึ้นเสมอ ในกลุ่มสตรีที่มีอายุ 15-19 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนบุตรน้อยที่สุด และในกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มอายุ 40-44 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนบุตรมากที่สุด แบบแผนเช่นนี้จะเหมือนกันทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

2) อายุแรกสมรส

จากผลของการศึกษาวิจัยต่าง ๆ พบว่าอายุแรกสมรสมีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องจำนวนบุตร เพราะสตรีที่สมรสเมื่ออายุน้อยมักจะมีแนวโน้มที่จะมีบุตรมากกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุมาก Matsumoto and Others¹ ได้ศึกษาสตรีญี่ปุ่นที่อยู่ในฮาวายที่มีอายุแรกสมรส 19 ปี หรือต่ำกว่าจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.9 คน ส่วนสตรีที่มีอายุแรกสมรส 20 - 21 ปี จะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 3.8 คน และที่มีอายุแรกสมรส 26 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 2.11 คน เท่านั้น จะเห็นได้ว่าจำนวนบุตรจะลดลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น ส่วนการศึกษาของ ระจิตตา ณ พัทลุง² ซึ่งทำการศึกษาศตรีในเขตชนบทพบว่า สตรีที่สมรสเมื่ออายุน้อยจะต้องการมีบุตรในอุดมคติมาก และจะลดลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น จากการศึกษาครั้งนี้ ในตารางที่ 2 พบว่าไม่ว่าสตรีจะมีอายุปัจจุบันเท่าไรก็ตาม ถ้าสมรสเมื่ออายุน้อย จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุสูงกว่าทั้งในเขตเมืองและชนบท

¹Scott Matsumoto, Chi Bin Park and Bell Z.Billa, "Fertility Differential of Japanese Women in Japan, Hawaii and California," Working Paper of The East-West Population Institute (Paper No. 14, May 1971), pp. 26-27.

²ระจิตตา ณ พัทลุง, "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีที่สมรสแล้วในชนบทไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 58 - 59.

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เปรียบเทียบกับจำนวนบุตรใน
อุดมคติของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนก
ตามอายุแรกสมรสและอายุปัจจุบัน

อายุแรกสมรสและอายุปัจจุบัน	เมือง			ชนบท		
	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน
<u>อายุ 15 - 24 ปี</u>						
ต่ำกว่า 19	1.4	3.0	133	1.2	3.4	95
19 - 21	1.0	2.9	103	.9	3.0	49
22 - 24	.5	3.0	28	.4	3.8	11
รวม	1.1	3.0	264	1.0	3.3	155
<u>อายุ 25 - 34 ปี</u>						
ต่ำกว่า 19	3.9	3.9	129	3.6	4.1	109
19 - 21	3.5	3.7	184	3.5	3.9	112
22 - 24	2.3	3.4	141	2.5	3.8	47
25 ปีขึ้นไป	1.5	3.1	128	1.0	3.1	32
รวม	2.8	3.5	582	3.1	3.9	300
<u>อายุ 35 - 44 ปี</u>						
ต่ำกว่า 19	5.6	4.1	120	5.8	4.6	113
19 - 21	5.1	3.9	143	5.4	4.5	119
22 - 24	4.4	3.7	83	5.2	4.1	59
25 ปีขึ้นไป	2.8	3.5	463	3.4	3.5	321
รวม	4.5	3.8	809	5.3	4.4	612

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เปรียบเทียบกับจำนวนบุตรใน
อุดมคติของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนก
ตามอายุแรกสมรสและอายุปัจจุบัน (ต่อ)

อายุแรกสมรสและอายุปัจจุบัน	เมือง			ชนบท		
	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน
<u>ทุกหมวดอายุ</u>						
ต่ำกว่า 19 ปี	3.6	3.6	382	3.7	4.1	317
19 - 21	3.4	3.6	430	3.9	4.0	280
22 - 24	2.8	3.5	252	3.6	4.0	117
25 ปีขึ้นไป	2.1	3.3	245	2.2	3.3	62
รวม	3.1	3.5	1,309	3.6	4.0	776

เขตเมือง

จากการศึกษาครั้งนี้ ในตารางที่ 2 จะพบว่า ไม่ว่าสตรีจะมีอายุปัจจุบันเท่าไรก็ตาม ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากที่สุด และถ้าสมรสเมื่ออายุเพิ่มขึ้นเป็น 19 - 21 ปี จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะน้อยกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี และถ้าสมรสเมื่ออายุมากขึ้นไปเรื่อย ๆ เช่น มากกว่า 25 ปี จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ยิ่งน้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.4 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าสมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง .5 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น และถ้าเป็นสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่สูงถึง 3.9 คนโดยเฉลี่ย

แต่ถ้าสมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 1.5 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น และในทำนองเดียวกันถ้าสตรีมีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.6 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าสมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไปจะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 2.8 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะลดลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น

ส่วนจำนวนบุตรในอุดมคตินั้น ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบันน้อย คืออยู่ในระหว่าง 15 - 24 ปี ไม่ว่าจะสมรสเมื่ออายุเท่าไรก็ตาม จำนวนบุตรในอุดมคติเกือบไม่แตกต่างกันเลย นั่นคือจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.0 คนโดยเฉลี่ย แต่สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และอายุ 35 - 44 ปี จำนวนบุตรในอุดมคติจะสูงในกลุ่มสตรีที่มีอายุแรกสมรสน้อย และจำนวนบุตรในอุดมคตินี้จะน้อยลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น นั่นคือสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.9 คนโดยเฉลี่ย ถ้าสมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.4 คนโดยเฉลี่ย ในทำนองเดียวกันถ้าสตรีมีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.1 คนโดยเฉลี่ย และถ้าสมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติเพียง 3.5 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติแล้วจะพบว่าในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี เป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างมากที่สุด เพราะสตรีเพียงผ่านการสมรสมาไม่นาน ดังนั้นจึงมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยมาก และน้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ กล่าวคือสตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 1.4 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.0 คนโดยเฉลี่ย และสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง .5 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น แต่จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติถึง 3.0 คนโดยเฉลี่ย

สำหรับในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี

จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุคมคติจะไม่แตกต่างกันเลย แต่ถาสมรสเมื่ออายุสูงกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุคมคติเล็กน้อย เช่น สมรสเมื่ออายุ 19 - 21 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.5 คนโดยเฉลี่ย ในขณะที่มีจำนวนบุตรในอุคมคติ 3.7 คนโดยเฉลี่ย แต่ถาสตรีสมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยมากเพียง 1.5 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น แต่มีจำนวนบุตรในอุคมคติมากประมาณ 3.1 คน ทั้งนี้เพราะสตรีที่สมรสเมื่ออายุมากกว่า 25 ปี เพิ่งผ่านการสมรสมาได้ไม่นาน จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จึงมีน้อย และน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนบุตรในอุคมคติ

ส่วนในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มสุดท้ายที่คลอดหน่วยเจริญพันธุ์นั้นจะพบว่า มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุคมคติเสมอไม่ว่าจะสมรสเมื่ออายุเท่าไรก็ตาม ยกเว้นสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป ตัวอย่างเช่น สตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.6 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุคมคติ 4.1 คนโดยเฉลี่ย ส่วนสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 2.8 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคติ 3.5 คนโดยเฉลี่ย ทั้งนี้เพราะสตรีในกลุ่มนี้สมรสช้า ฉะนั้นระยะเวลาของการสมรสจึงน้อยที่สุด โอกาสที่จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่จึงน้อยกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนั้นสตรีในกลุ่มนี้อาจจะมีจำนวนบุตรที่เสียชีวิตสูงกว่ากลุ่มอื่น จึงทำให้มีบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยและน้อยกว่าจำนวนบุตรในอุคมคติ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบทุกหมวดอายุจะพบว่า สตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไม่แตกต่างจากจำนวนบุตรในอุคมคติเลย คือจะมีจำนวนบุตร 3.6 คนโดยเฉลี่ย แต่ถาเป็นสตรีที่มีอายุแรกสมรส 19 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุคมคติเสมอ เช่น สตรีที่สมรสเมื่ออายุ 19-21 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.4 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุคมคติ 3.6 คนโดยเฉลี่ย ในทำนองเดียวกันถาสมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.8 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุคมคติ 3.5 คนโดยเฉลี่ย เป็นต้น

เขตชนบท

ในตารางที่ 2 จะพบว่าสตรีในเขตชนบทไม่ว่าจะมีอายุปัจจุบันเท่าไรก็ตาม ถ้าสมรสเมื่ออายุน้อยจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุสูงกว่า เช่นเดียวกับเขตเมือง เช่น สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.2 คนโดยเฉลี่ย ถ้าสมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง .4 คนเท่านั้น ถ้าสตรีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่มากถึง 3.6 คนโดยเฉลี่ย และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะค่อย ๆ น้อยลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น และจะน้อยที่สุดในกลุ่มสตรีที่มีอายุแรกสมรส 25 ปีขึ้นไป คือมีจำนวนบุตรในอุดมคติเพียง 1.0 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น สำหรับสตรีในกลุ่มอายุปัจจุบันช่วงสุดท้าย คืออายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากถึง 5.8 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เท่ากับ 3.4 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น จะเห็นได้ว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะน้อยลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น

ส่วนจำนวนบุตรในอุดมคตินั้นจะพบว่า ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี จะมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี เพราะสตรีในกลุ่มอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติมากที่สุด และจำนวนบุตรในอุดมคตินี้จะลดลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น แต่ทว่าสตรีในกลุ่มอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ถ้าสมรสเมื่ออายุ 19 - 21 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติน้อยที่สุด คือ 3.0 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติมากที่สุดคือ 3.8 คนโดยเฉลี่ย ส่วนที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.4 คนโดยเฉลี่ย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติแล้ว จะพบว่าสตรีในกลุ่มอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี จะมีความแตกต่างกันสูง เพราะเหตุว่าสตรีในกลุ่ม

มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อย แต่มีจำนวนบุตรในอุคมคิตีมากกว่า เช่น สตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.2 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคิตีถึง 3.4 คนโดยเฉลี่ย และถ้าสมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ .4 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคิตีถึง 3.8 คนโดยเฉลี่ย

สำหรับสตรีในกลุ่มอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี จะพบว่ามีความแตกต่างน้อยที่สุดในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 19 - 21 ปี เพราะจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.5 คน และจะมีบุตรในอุคมคิตี 3.9 คนโดยเฉลี่ย รองลงมาคือ กลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี เพราะจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.6 คนโดยเฉลี่ย และมีบุตรในอุคมคิตี 4.1 คนโดยเฉลี่ย ส่วนในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีความแตกต่างมากที่สุด เพราะจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 1.0 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น แต่มีบุตรในอุคมคิตีถึง 3.1 คนโดยเฉลี่ย

ส่วนในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ไม่ว่าจะสมรสเมื่ออายุเท่าไรก็ตาม แต่ไม่เกิน 25 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุคมคิตี นั่นคือ ถ้าสมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 19 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.8 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคิตี 4.6 คนโดยเฉลี่ย ถ้าสมรสเมื่ออายุ 22 - 24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.2 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคิตี 4.1 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าสมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.4 คนโดยเฉลี่ย และมีบุตรในอุคมคิตี 3.5 คนโดยเฉลี่ย จะเห็นว่า สตรีที่สมรสเมื่ออายุมากกว่า 25 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เกือบไม่แตกต่างกับจำนวนบุตรในอุคมคิตี ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจากสตรีกลุ่มนี้มีระยะเวลาของการสมรสสั้นกว่ากลุ่มอื่น จึงทำให้มีโอกาสมิบุตรหลายคนน้อยไปควาย หรืออาจจะเนื่องจากสตรีกลุ่มนี้รู้จักจำกัดการมีบุตรให้เท่าเทียมกับจำนวนบุตรในอุคมคิตี

แต่เมื่อเปรียบเทียบกันในทุกหมวดอายุจะพบว่า ไม่ว่าจะสตรีจะสมรสเมื่ออายุเท่าไรก็ตาม จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุคมคิตีเสมอ ในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่อ

อายุ 19 - 21 ปี จะมีความแตกต่างกันน้อยที่สุด นั่นคือจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.9 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคติ 4.0 คนโดยเฉลี่ย และในกลุ่มที่สมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป จะมีความแตกต่างกันมากที่สุด คือจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.6 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุคมคติ 3.3 คนโดยเฉลี่ย

3) จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์

จากการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการมีบุตรของสตรีไทยท้องถิ่นต่าง ๆ พบว่า สตรีไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 70 ไม่ต้องการมีบุตรเกิน 3 - 4 คน¹ จากผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาข้างต้น เพราะเหตุว่าสตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทจะตั้งครรภ์มากที่สุดไม่เกิน 3 ครั้ง รองลงมาคือตั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง นอกจากนี้แล้วจากการศึกษาถึงเอกสารต่าง ๆ พบว่า จำนวนบุตรในอุคมคติจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นลักษณะที่พบเสมอในประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่นั้นจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนครั้ง ของการตั้งครรภ์ด้วย ถ้าไม่มีจำนวนบุตรที่เสียชีวิตเลย

¹ มณีศรี อุณหัท, "ลูกมากโรครุม," ประชากรกับการอยู่รอด (พระนคร : โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2518), หน้า 248 - 249.

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เปรียบเทียบกับจำนวนบุตรใน
อุดมคติของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนก
ตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์และอายุปัจจุบัน

จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ และอายุปัจจุบัน	เมือง			ชนบท		
	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน
<u>15 - 24 ปี</u>						
ไม่เคยตั้งครรภ์	-	2.9	66	-	3.2	38
1 - 3 ครั้ง	1.5	3.0	192	1.4	3.3	112
4 - 6 ครั้ง	2.8	3.7	7	2.4	4.1	7
7 ครั้งขึ้นไป	-	-	0	-	-	0
รวม	1.1	3.0	265	1.1	3.3	157
<u>25 - 34 ปี</u>						
ไม่เคยตั้งครรภ์	-	2.7	45	-	2.9	18
1 - 3 ครั้ง	1.9	3.1	300	2.0	3.5	120
4 - 6 ครั้ง	4.2	4.1	202	4.1	4.0	136
7 ครั้งขึ้นไป	6.2	4.8	38	5.2	5.2	28
รวม	2.8	3.5	585	3.1	3.9	302
<u>35 - 44 ปี</u>						
ไม่เคยตั้งครรภ์	-	2.4	16	-	2.1	8
1 - 3 ครั้ง	1.9	3.0	108	1.7	3.3	43
4 - 6 ครั้ง	4.4	4.0	192	4.4	4.5	88
7 ครั้งขึ้นไป	7.1	4.4	149	6.8	4.7	185
รวม	4.5	3.8	465	5.3	4.4	324

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เปรียบเทียบกับจำนวนบุตรใน
อุดมคติของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนก
ตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์และอายุปัจจุบัน (ต่อ)

จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ และอายุปัจจุบัน	เมือง			ชนบท		
	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	อุดมคติ	จำนวน
<u>ทุกหมวดอายุ</u>						
ไม่เคยตั้งครรภ์	-	2.8	127	-	3.0	64
1 - 3 ครั้ง	1.8	3.0	600	1.7	3.4	275
4 - 6 ครั้ง	4.2	4.0	401	4.2	4.2	231
7 ครั้งขึ้นไป	6.9	5.5	187	6.6	4.7	213
รวม	3.2	3.5	1,315	3.6	4.0	783

เขตเมือง

จากตารางที่ 3 จะพบว่าสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี และ 25 - 34 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์สูงสุด 1 - 3 ครั้ง ส่วนสตรีในกลุ่มอายุ 35 - 44 ปี จะตั้งครรภ์จำนวน 4 - 6 ครั้งมากที่สุด จากการศึกษานี้เป็นที่น่าสังเกตว่า สตรีที่มีอายุปัจจุบันต่างกัน เช่น 15 - 24 ปี 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี ถ้ามีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์เท่ากัน สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่ากลุ่มที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ตัวอย่างเช่น สตรีที่ตั้งครรภ์ 3 - 4 ครั้ง ถ้ามีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 2.8 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามียุ

ปัจจุบัน 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 4.2 คนโดยเฉลี่ย และ 4.4 คนโดยเฉลี่ย ตามลำดับ

แต่ที่เป็นเช่นนี้อาจจะไม่ใช่เพราะสตรีที่มีอายุปัจจุบันมากกว่าวิธีการเลี้ยงดูบุตรที่ดีกว่าเสมอไปเท่านั้น ในกรณีเช่นนี้อาจจะเนื่องจากจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี น้อยเกินไป

สำหรับจำนวนบุตรในอุดมคตินั้นจะพบว่า สตรีในทุกกลุ่มอายุปัจจุบันถ้าไม่เคยตั้งครรภ์เลย จะมีบุตรในอุดมคติน้อยที่สุด และจำนวนบุตรในอุดมคตินี้จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ที่เพิ่มขึ้นเสมอ ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ถ้าไม่เคยตั้งครรภ์เลย จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 2.9 คนโดยเฉลี่ย ถ้าเคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง จะมีบุตรในอุดมคติ 3.0 คนโดยเฉลี่ย และถ้าตั้งครรภ์ 4-6 ครั้ง จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.7 คนโดยเฉลี่ย

ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ถ้าสตรีไม่เคยตั้งครรภ์เลยจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 2.7 คนโดยเฉลี่ย และจำนวนบุตรในอุดมคติจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงสูงสุด คือตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติสูงถึง 4.8 คนโดยเฉลี่ย

ในทำนองเดียวกันในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าไม่เคยตั้งครรภ์เลยจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติเพียง 2.4 คนโดยเฉลี่ย แต่ถาเคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติเพิ่มขึ้นเป็น 3.0 คนโดยเฉลี่ย จำนวนบุตรในอุดมคติจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์จนถึงสูงสุดเมื่อสตรีตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.4 คนโดยเฉลี่ย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติแล้วจะพบว่า สตรีในกลุ่มอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ไม่ว่าจะเคยตั้งครรภ์กี่ครั้งก็ตาม จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติเสมอ นั่นคือถาเคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง จะมีบุตรที่มี

ชีวิตอยู่ 1.5 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.0 คนโดยเฉลี่ย ในทำนองเดียวกันถ้าเคยตั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.8 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติมากถึง 3.7 คนโดยเฉลี่ย

แต่ถ้าสตรีมีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี ความแตกต่างจะออกมาในลักษณะที่ว่าถ้าเคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ แต่ถ้าตั้งครรภ์มากกว่า 4 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติเสมอ เช่น สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี เคยตั้งครรภ์ 1-3 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.9 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.1 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าเคยตั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 4.2 คนโดยเฉลี่ย แต่มีบุตรในอุดมคติ 4.1 คนโดยเฉลี่ย ในทำนองเดียวกันสตรีในกลุ่มที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าเคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.9 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติถึง 3.0 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าเคยตั้งครรภ์ 4-6 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 4.4 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.0 คนโดยเฉลี่ย และถ้าเคยตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ถึง 7.1 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติเพียง 4.4 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจากสตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์น้อยยังมีบุตรไม่พอกับความต้องการ ดังนั้นจึงมีจำนวนบุตรในอุดมคติที่สูงกว่าจำนวนบุตรที่มีอยู่จริง ในขณะที่สตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์สูงจนเกินความต้องการ จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติน้อยกว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ ดังนั้นถ้าเลือกได้ เขาจึงต้องการบุตรในอุดมคติน้อยกว่า เพราะพอจะเข้าใจถึงความยากลำบากของการเลี้ยงดูและผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากการมีบุตรหลายคน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคู่ในทุกหมวดอายุจะพบว่า สตรีที่เคยตั้งครรภ์ 1-3 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ ก็จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียง 1.8 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.0 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้าเคยตั้งครรภ์ 4 ครั้งขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติเสมอ นั่นคือถ้าเคย

ทั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 4.2 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรใน
อุคมคคิ 4.0 คนโดยเฉลี่ย และถ้าเคยตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ถึง
6.9 คนโดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนบุตรในอุคมคคิเพียง 5.5 คนโดยเฉลี่ยเท่านั้น

เขตชนบท

จากตารางที่ 3 จะพบว่าในเขตชนบทนี้สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี จะ
ตั้งครรภ์สูงสุด 1 - 3 ครั้ง แต่สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี จะตั้งครรภ์สูงสุด
4 - 6 ครั้ง และสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี จะตั้งครรภ์สูงสุด 7 ครั้งขึ้นไป
และการศึกษาในเขตนี้พบว่า สตรีที่มีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ 4 ครั้งขึ้นไป แต่มีอายุ
ปัจจุบันที่ต่างกัน สตรีที่มีอายุปัจจุบันมากกว่าจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่สูงกว่าสตรีที่มีอายุ
ปัจจุบันที่น้อยกว่า เช่น สตรีที่เคยตั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง ถ้ามีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี
จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.4 คนโดยเฉลี่ย ถ้ามีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิต
อยู่ 4.1 คนโดยเฉลี่ย ถ้ามีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 4.4 คนโดย
เฉลี่ย

เป็นที่น่าสังเกตว่าสตรีชนบทเคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง และมีอายุปัจจุบัน
สูงกว่ามิไคมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่นอกจากสตรีที่มีอายุปัจจุบันน้อยกว่าเสมอไป จาก
ตารางที่ 3 จะพบว่าสตรีที่เคยตั้งครรภ์ 1 - 3 ครั้ง มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี จะมี
จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.4 คนโดยเฉลี่ย และถ้าอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี จะมีจำนวน
บุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.0 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มี
ชีวิตอยู่เพียง 1.7 คนโดยเฉลี่ย ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากสตรีในเขตชนบทที่สูงอายุ
มีบุตรเสียชีวิตหลายคน ทั้งนี้เพราะการอนามัยแม่และเด็กไม่ดีเท่าเขตเมือง หรืออาจ
จะเนื่องมาจากจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีน้อย

สำหรับจำนวนบุตรในอุคมคคินั้นจะพบว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับเขตเมืองนั่นคือ
สตรีที่ไม่เคยตั้งครรภ์เลยจะมีจำนวนบุตรในอุคมคคิน้อยที่สุด และจำนวนบุตรในอุคมคคิจะ

เพิ่มขึ้นตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ที่เพิ่มขึ้นเสมอ ไม่ว่าสตรีจะมีอายุปัจจุบันเท่าไรก็ตาม เช่น สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ไม่เคยตั้งครรภ์เลยจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.2 คนโดยเฉลี่ย ถ้าเคยตั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.1 คนโดยเฉลี่ย

ถ้าสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ไม่เคยตั้งครรภ์เลย จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 2.9 คนโดยเฉลี่ย ถ้าเคยตั้งครรภ์ 4 - 6 ครั้ง จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 4.0 คนโดยเฉลี่ย และถ้าเคยตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 5.2 คนโดยเฉลี่ย และถ้าสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ไม่เคยตั้งครรภ์เลยจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 2.1 คนโดยเฉลี่ย และจำนวนบุตรในอุดมคตินี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนสูงที่สุดในกลุ่มสตรีที่เคยตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติมากถึง 4.7 คนโดยเฉลี่ย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติจะพบว่า ในกลุ่มแรกคือ กลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ความแตกต่างจะออกมาในลักษณะของการมีบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ แต่ถ้ามีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ความแตกต่างจะสูงในกลุ่มสตรีที่เคยตั้งครรภ์เพียง 1 - 3 ครั้งเท่านั้น และความแตกต่างนี้จะน้อยลงเมื่อสตรีมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น และจะไม่พบความแตกต่างเลย ถ้าสตรีเคยตั้งครรภ์ 7 ครั้งขึ้นไป คือจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.2 คนโดยเฉลี่ย เท่ากับจำนวนบุตรในอุดมคติ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจากสตรีกลุ่มนี้ให้คำตอบในเรื่องจำนวนบุตรในอุดมคติตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จริง

4) จำนวนบุตรที่เสียชีวิต

จำนวนบุตรที่เสียชีวิตน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีบุตร ไม่ว่าจะ เป็นจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่หรือจำนวนบุตรในอุดมคติก็ตาม เพราะถ้าสตรีใดมีจำนวนบุตรที่เสียชีวิตมากอาจจะเหลือจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อย และในทางกลับกัน ถ้าไม่มีจำนวน

บุตรที่เสียชีวิตเลย จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่อาจจะมีมาก แต่ทั้งนี้ยังมีไต่ถามถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การรู้จักการวางแผนครอบครัว หรือรู้จักการป้องกันการปฏิสนธิ ถ้าสตรีใ้ใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิอยู่ แม้ว่าจะไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลย แต่จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่อาจจะมีน้อย จากการศึกษาของ ระจิตตา ณ พัทลุง ศึกษาศสตร์ไทย ในเขตชนบทพบว่า จำนวนบุตรในอุคมคคิจะเพิ่มขึ้นเมื่อสตรีมีจำนวนบุตรเสียชีวิตเพิ่มขึ้น¹ สำหรับการศึกษาในครั้งนีพบว่า

เขตเมือง

จากตารางที่ 4 จะพบว่าสตรีในเขตเมืองที่ใ้เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตมีจำนวนมากที่สุด จากผลของการศึกษาพบว่า ไม่ว่าสตรีจะมีอายุ ปัจจุบันเท่าไรก็ตาม ถ้าไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลยจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยที่สุด และน้อยกว่าสตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คนเสมอ ตัวอย่างเช่น สตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลย จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.1 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1.4 คนโดยเฉลี่ย ส่วนสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลย จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.7 คน

¹ ระจิตตา ณ พัทลุง, "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรในอุคมคคิของสตรีที่สมรสแล้วในชนบทไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญตคามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 41.

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เปรียบเทียบกับจำนวนบุตรใน
 ดุคมนตรีของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนก
 ตามจำนวนบุตรที่เสียชีวิตและอายุปัจจุบัน

จำนวนบุตรที่เสียชีวิตและ อายุปัจจุบัน	เมือง			ชนบท		
	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	บุตรใน ดุคมนตรี	จำนวน	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	บุตรใน ดุคมนตรี	จำนวน
<u>อายุ 15 - 24 ปี</u>						
ไม่มีบุตร						
เสียชีวิต	1.1	3.0	246	-	-	-
1 - 2 คน	1.4	3.0	17	1.0	3.2	17
3 คนขึ้นไป	+	+	+	+	+	1
รวม	1.1	3.0	264	1.0	3.2	18
<u>อายุ 25 - 34 ปี</u>						
ไม่มีบุตร						
เสียชีวิต	2.7	3.5	563	-	-	-
1 - 2 คน	3.4	3.8	21	3.4	3.4	75
3 คนขึ้นไป	-	-	1	3.1	3.3	9
รวม	2.8	3.5	585	3.4	3.4	84
<u>อายุ 35 - 44 ปี</u>						
ไม่มีบุตร						
เสียชีวิต	4.1	3.7	320	-	-	-
1 - 2 คน	5.5	4.0	117	5.6	4.3	134
3 คนขึ้นไป	5.5	4.2	27	5.5	4.7	45
รวม	4.5	3.8	464	5.6	4.4	179

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ เปรียบเทียบกับจำนวนบุตรใน
อุทกคติของสตรีที่อยู่ในภาวะสมรสอายุ 15 - 44 ปี จำแนก
ตามจำนวนบุตรที่เสียชีวิตและอายุปัจจุบัน (ต่อ)

จำนวนบุตรที่เสียชีวิตและ อายุปัจจุบัน	เมือง			ชนบท		
	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	บุตรใน อุทกคติ	จำนวน	บุตรที่มี ชีวิตอยู่	บุตรใน อุทกคติ	จำนวน
ทุกหมวดอายุ						
ไม่มีบุตร						
เสียชีวิต	2.8	3.5	1,089	-	-	-
1 - 2 คน	4.6	3.4	155	4.5	4.1	226
3 คนขึ้นไป	5.4	4.2	25	5.0	4.5	55
รวม	3.1	3.5	1,313	4.6	4.2	281

+ จำนวนตัวอย่างน้อยกว่า 5

โดยเฉลี่ย ถ้ามีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.9 คนโดยเฉลี่ย ใน
 ท่วงตักเดียวกันสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลยจะมีจำนวน
 บุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าสตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิต 1 คนขึ้นไป ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจาก
 จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ที่ต่างกัน สตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิตอาจจะเคยตั้งครรภ์หลาย
 ครั้ง และอาจจะถี่เกินไปจนทำให้เด็กไม่สมบูรณ์และเสียชีวิต ในขณะที่สตรีที่ไม่เคยมีบุตร
 เสียชีวิตเลยอาจมีจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ที่น้อยกว่า

สำหรับจำนวนบุตรในอุดมคตินั้น จะพบว่าสตรีในกลุ่มอายุต้น ๆ คือกลุ่มอายุ
 ปัจจุบัน 15 - 24 ปี ไม่ว่าจะเคยมีบุตรเสียชีวิตหรือไม่ก็ตาม จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ
 ไม่แตกต่างกันเลย คือ 3.0 คนโดยเฉลี่ย แต่ถาสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี จะพบ
 ว่า สตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิตจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติมากกว่าสตรีที่ไม่เคยมีบุตรเสียชีวิต
 คือถาสตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.8 คนโดยเฉลี่ย
 แต่ถาไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.5 คนโดยเฉลี่ย และในท่วงตัก
 เดียวกันสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลยจะมีจำนวนบุตรใน
 อุดมคติน้อยที่สุด และจำนวนบุตรในอุดมคติจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรเสียชีวิตที่เพิ่มขึ้น ที่
 เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากสตรีเหล่านี้ประสบการณืเรื่องบุตรเสียชีวิต ฉะนั้นจึงน่าจะ
 เป็นไปได้ว่าสตรีกลุ่มนี้ต้องการมีบุตรหลายคน เพื่อบุตรเสียชีวิต

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุดมคติแล้ว จะพบว่า
 ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี ความแตกต่างจะออกมาในลักษณะของการมีบุตร
 ที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติเสมอ ไม่ว่าสตรีจะเคยมีบุตรเสียชีวิตหรือไม่ก็
 ตาม แต่ถาสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ไม่เคยมีบุตรเสียชีวิตเลยจะมีจำนวนบุตรที่มี
 ชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ คือ มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 2.7 คนโดยเฉลี่ย แต่
 ต้องการบุตรในอุดมคติ 3.5 คนโดยเฉลี่ย แต่ถาเคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีบุตร
 ที่มีชีวิตอยู่เกือบไม่แตกต่างจากจำนวนบุตรในอุดมคติคือจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.9
 คนโดยเฉลี่ย และมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.8 คนโดยเฉลี่ย

ถ้าสตรีที่อายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี จะพบว่าไม่ว่าสตรีจะเคยมีบุตร เสียชีวิต หรือไม่ก็ตาม จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติเสมอ ทั้งนี้เพราะ สตรีในกลุ่มนี้มีระยะเวลาของการสมรสยาวนาน ฉะนั้นโอกาสที่จะมีบุตรหลายคนย่อมมีมาก และมากเกินกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ

เชกชนบท

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าสตรีที่อยู่ในตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ ไม่ว่าจะ อายุปัจจุบันเท่าไรก็ตาม จะเคยมีจำนวนบุตรที่เสียชีวิตมาแล้วทั้งสิ้น ในกลุ่มสตรีที่มี อายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี เคยมีบุตรเสียชีวิต 3 คนขึ้นไป ปีเพียง 1 คนเท่านั้น จึงไม่สามารถนำมาศึกษาได้ ส่วนในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี ถ้ามีจำนวนบุตรที่เสียชีวิตมากจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่ากลุ่มสตรีที่มีจำนวนบุตร เสียชีวิตน้อยกว่าเสมอ เช่น ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี เคยมีบุตร เสียชีวิต 3 คนขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.1 คนโดยเฉลี่ย ในขณะที่สตรีเคยมีบุตร เสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 3.4 คนโดยเฉลี่ย ส่วนในกลุ่มสตรีที่มี อายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี ถ้าเคยมีบุตรเสียชีวิต 3 คนขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิต อยู่ 3.5 คนโดยเฉลี่ย แต่ถ้ามีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ 5.6 คนโดยเฉลี่ย

สำหรับจำนวนบุตรในอุดมคตินั้นจะพบว่า สตรีในกลุ่มที่มีอายุปัจจุบัน 15 - 24 ปี จะศึกษาได้กลุ่มเดียวเท่านั้น คือกลุ่มที่มีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน ส่วนกลุ่มอื่นมีจำนวน ตัวอย่างน้อยเกินไป ในการศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาได้เฉพาะสตรีในกลุ่มที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี เท่านั้น คือ ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ถ้า เคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติ 3.9 คนโดยเฉลี่ย ซึ่งมากกว่า สตรีที่ เคยมีบุตรเสียชีวิต 3 คนขึ้นไป ซึ่งจะมีจำนวนบุตรในอุดมคติเพียง 3.3 คนโดย เฉลี่ยเท่านั้น แต่ลักษณะเช่นนี้จะทางไปจากกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบันใน 35 - 44 ปี เพราะ สตรีในกลุ่มนี้ถ้ามีจำนวนบุตรที่เสียชีวิต 3 คนขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรในอุดมคติมากกว่าสตรีที่

เคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน เป็นที่น่าสังเกตุว่าสตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิตหลายคน น่าจะมีจำนวนบุตรในอุคมคคิที่มากกว่าสตรีที่มีจำนวนบุตรเสียชีวิตที่น้อยกว่า เพราะสตรีเหล่านี้ อาจจะทำผิดใจเขาไว้มาก ๆ เพราะเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับบุตรเสียชีวิต แต่ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี และเคยมีบุตรเสียชีวิต 3 คนขึ้นไป กลับมีจำนวนบุตรในอุคมคคิที่น้อยกว่าสตรีที่เคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนตัวอย่างของสตรีที่มีบุตรเสียชีวิต 3 คนขึ้นไปนั้นมีน้อยเกินไปก็อาจจะเป็นได้จึงทำให้ค่าที่ได้ออกมามีลักษณะที่แปลกออกไป

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรในอุคมคคิจะพบว่า ในกลุ่มสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 25 - 34 ปี ไม่ว่าจะเคยมีบุตรเสียชีวิต 1 - 2 คน หรือ 3 คนขึ้นไป จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรในอุคมคคิเสมอ แต่ถาสตรีที่มีอายุปัจจุบัน 35 - 44 ปี จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรในอุคมคคิเสมอเช่นกัน สตรีในกลุ่มอายุนี้แม้จะเคยมีบุตรเสียชีวิตหลายคนก็ตาม แต่จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่จะสูง และสูงกว่าจำนวนบุตรในอุคมคคิ